

KAUNO ARKIVYSKUPIJOS PASTORACIJOS PROGRAMOS PROJEKTAS 2002–2004 METAMS

Rengdamiesi Didžiajam krikščionybės jubiliejui, 1996 metais drauge su kunigais paruošėme sielovadinę programą ir iki šiolei ji tarnavo kaip esminės arkivyskupijos veiklos gairės. Rengimasis Kauno arkivyskupijos 75 metų jubiliejui sudarė progą naujai permąstyti arkivyskupijos veiklos bei pastoracijos programą, ją pakoreguoti ir papildyti. Čia pristatomas naujos programos projektas laikotarpiui iki 2004 m., kai įvyks antrasis Kauno arkivyskupijos Sinodas.

Praeities įvertinimas

Praėjęs dešimtmetis buvo pažymėtas daugeliu iššūkių: laisvės euforija ir masinės kultūros invazija, idealizmo nuosmukiu ir išaugusiu nusikalstamumu, gausėjančiomis savijudybėmis ir visuomenės nestabilumu, bedarbyste ir žmonių išvykimu į užsienį, žmonių susipriešinimu ir iliuzijų sudužimu.

Pakankamai iššūkių patyrė ir Bažnyčia: naujų religijų ir sektų antplūdis, prisitaikantys ir Dievo ieškantys žmonės, galimybė plačiai evangelizuoti, žmonių ir jų pasirengimo stoka, matomas palankumas ir nematomas kenkimas Bažnyčiai ir t. t.

Nors kai kam atrodė, kad Bažnyčioje buvo mažai dirbama, bet praėjęs dešimtmetis buvo intensyvaus darbo dešimtmetis. Buvo reformuotas kunigų rengimas prisiderinant prie dabartinių Bažnyčios reikalavimų. Sustiprėjo Teologijos fakultetas, kasmet išleidžiantis didelį katalikų inteligentų būrį. Buvo įsteigta Aukštesnioji katechetikos mokykla, kuri artimiausioje ateityje bus pertvarkyta į kolegiją. Labai prasipletė Šeimos centro veikla, apimanti daugelį svarbių programų. *Caritas* maitina didelį būrį vargingai gyvenančių žmonių, rūpinasi apleistais vaikais. Padaugėjo kvalifikuotų katechetų. Jaunimo centras vykde įvairias jaunimo programas, sėkmingai bendradarbiaudamas su Kunigų seminarija ir užsienio jaunimo organizacijomis. *Tikėjimo ir gyvenimo* institutas labai sėkmingai vykde daug sielovadinių programų, kuriose mielai dalyvavo nemažai žmonių. Reguliariai vyko Atsinaujinimo dienos, kurios sutraukdavo tūkstančius žmonių. Gerai pasirengėme Šventojo Tėvo sutikimui, o Lietuvos II Eucharistinio kongreso išpūdziai dar gyvi mūsų visų širdyse.

Tačiau daug ko ir nepadarėme. Daugumoje parapijų nesusikūrė veiklios bendruomenės. Daug kur neieškota, kaip atnaujinti Bažnyčios gyvenimą, o tiesiog inertiškai dirbta, tarsi dar būtų sovietmetis. Ne syki kunigams ir katechetams pritrūkdavo idealizmo, kartais tikinčiuosius nuvildavo ir net papiktindavo vieno kito kunigo tarnystė. Daugelyje parapijų taip ir liko neveiklios parapijų tarybos, nes arba klebonas ban-

dė apimti visus darbus, arba nepajėgė surasti aktyvių parapijiečių. Yra visiškai neveiklių parapijų tarybų. Daug kur jaunimas buvo silpnai rengiamas šeimos gyvenimui. Trūksta religinio sąmoningumo tėvams, kad rimtai pasirūpintų savo vaikų religiniu ugdymu.

Religinis švietimas

Apklauskos liudija, kad tikinčiųjų religinis sąmoningumas nėra aukštas, nes jie dažnai stokoja elementarių žinių. Sovietinė praeitis, kai buvo draudžiama net vaikų katechizacija, kai nebuvo religinės literatūros, paliko savo pėdsakus, todėl suaugusieji dažnai mažiau orientuojasi tikėjimo dalykuose už vaikus. Būtina, kad religinio švietimo institucijos rūpintųsi rengti būsimus darbininkus, sugebančius vykdyti suaugusiųjų katechezę.

Ypatingą dėmesį reikia skirti religiniam švietimui mokyklose per tikybos pamokas. Tikybos mokytojai nuolat turi kelti savo pedagoginę ir dalykinę kvalifikaciją. Kiekvienas į mokyklą ateinantis tikybos mokytojas yra Gerosios Naujienos nešėjas, todėl jis turi būti pasiruošęs dialogui su vaikais bei jaunimu, kurie gyvena XXI amžiaus pradžioje ir yra veikiami tiek pozityvių, tiek negatyvių šių dienų realijų. *Tikybos pamokose daugiausia dėmesio reikia skirti vaisingam dialogui su moksleiviais jiems rūpimais klausimais.*

Parapijose kunigai yra atsakingi už religinį švietimą mokykloje ir parapijos katechezę bažnyčioje. Organizuodami vaikų rengimą sakramentams ir įtraukimą į parapijos bendruomenę, jie turi budėti, kad tarp mokyklos ir parapijos katechetų nebūtų nesveikos konkurencijos ir jie vaisingai bendradarbiautų. Kunigai turi įtikinti tėvus, kad tikybos pamokos neatstoja katechezės bažnyčioje ir atvirkščiai.

Parapijose reikia skirtingai rengti pirmajai Komunijai lankančius tikybos pamokas ir jų nelankančius mokinius. Nelankantiems tikybos pamokų parapijos katechezė turėtų būti kur kas ilgesnė. Kiekvienoje parapijoje reikia ieškoti paties geriausio varianto.

Labai svarbu mokykloje turėti tikybos pamokoms skirtą kabinetą, kuriame galima būtų sukurti dvasiniam ugdymui reikiamą aplinką. Parapijose būtina ieškoti patalpų parapinei katechezei. Reikia ieškoti galimybių padėti vaikams, kai jie yra verčiami lankyti etiką. Pvz., nelankančių etikos nepriima į jaunuosius šaulius.

Pirmąją Komuniją ir Sutovirtinimą nedera paversti šou, tarsi visa ko centras būtų fotografavimasis. Iškilmių nerengti didelėmis grupėmis, kad būtų išlaikyta derama rimtis. Pradinių klasių mokytojai neturi teisės nuspręsti, kokias

dorinio ugdymo pamokas – tikybos ar etikos – turi lankyti vaikas. Nuspręsti privalo tėvai.

Pajėgesnėse parapijose turėtų būti etatinis parapijos katechetas, kuris drauge eitų ir parapijos animatoriaus pareigas. Šis asmuo turėtų būti baigęs Teologijos fakultetą, turėti reikiamą kvalifikaciją parapijos sielovadoje ir būti pasiryžęs nuoširdžiai tarnauti Bažnyčiai.

Būtiną glaudesnę ryšį tarp tikybos mokytojų ir kunigų. Nepasirengę tikybos mokytojai neturėtų dėstyti tikybos, nes ją sukompromituoja.

Katechetai įtrauktini į parapijos tarybą.

Tikybos mokytojams reikia užmegzti ryšį su tėvais. Dalyvauti tėvų susirinkimuose. Aiškinti tėvams tikybos pamokų reikšmę, supažindinti juos su tikybos programomis ir jų svarba, pristatyti parapijinės katechezės paskirtį ir aktualumą.

Prieš pradėdamas dėstyti tikybos pamokas mokytojas turėtų įsitikinti, ar nereikia vaikų pirmiau evangelizuoti. Dažnai net ir vyresnėse klasėse tikyba lanko netikintys mokiniai.

Rengiant sakramentams būtina laikytis vienodų reikalavimų: tėvai siunčia vaikus ten, kur kunigai lengviau ir greičiau prileidžia prie sakramentų. Sakramentinę katechezę parapijose būtina vykdyti ne dvi savaites, kaip buvo anksčiau, bet nuosekliai, visus mokslo metus, įsitraukiant į liturginių metų eigą.

Sieksime, kad tarp tikybos ir etikos pamokų nebūtų amžino nesutarimo, nes tai kenkia moksleivių doriniam ugdymui. Tikybos pamokose negalima apsiriboti vien religinių žinių perteikimu, jauniems žmonėms būtina atsakyti į jiems rūpimus klausimus. Tikybos mokytojai nuo pat pradžių turi stengtis susidraugauti su vaikais tiesiogine to žodžio prasme, kad taptų vaikų vadovais ir autoritetu, asmenybe, o ne tik formaliu dalyko dėstytoju. Tai turėtų įtakos tikybos pamokų kokybei ir garantuoti jų tęstinumą.

Tikybos mokytojai ir kunigai neturi apsiriboti vaikų mokymu, nes tai neduoda vaisių, jei nuosalyje lieka tėvai. Todėl *suaugusiųjų religinis švietimas yra pirmajai reikšmės uždavinys.*

Mokyklose ir parapijose katechetai nuolat privalo rūpintis savo dvasiniu gyvenimu, kad moksleiviams perteiktų ne tik žinias, bet ir savyje sukauptus dvasinius turtus. Tikybos pamokos dėl įvairių priežasčių vertinamos labai nepalankiai, todėl katechetų mokymas ir liudijimas ypač yra svarbūs.

Privalu ieškoti būdų, kaip VDU Katalikų teologijos fakulteto studentai galėtų pagelbėti organizuojant suaugusiųjų religinį švietimą parapijose. Kad po sakramentinio pasirengimo neliktų tuštuma, būtina or-

ganizuoti priėmusių sakramentus vaikų užimtumą, burti juos į įvairias veiklos grupes. Už tai atsakingas turėtų būti ne tik katechetas, bet ir parapijos klebonas.

Pašaukimų sielovada ir kunigų rengimas

Arkivyskupija aiškiai stokoja kunigų, pajėgiančių rimtai atlikti tą misiją, kurią jiems skiria Bažnyčia. Nors šiuo metu per 30 arkivyskupijos parapijų neturi nuolatos reziduojančio klebono, tačiau sunku tikėtis, kad artimiausioje ateityje būtų įmanoma užpildyti šią spragą, juolab kad žmonių kaime vis mažėja ir mažės, o lygiagrečiai randasi naujų sielovados dirvonių, kurie laukia gerai pasiruošusių darbininkų.

Pirmučiausia būtina surasti ir ugdyti dvasinius pašaukimus. *Dabartinė visuomenė, užsikrėtusi materializmu ir hedonizmu, mažos, dažnai sužeistos šeimos nėra ta dirva, kurioje savaime atsiranda pašaukimų. Todėl reikia geros komandos, visų pirma arkivyskupijos centre, kuri rūpintųsi pašaukimų ugdymu. Išskirtinį dėmesį reikėtų skirti Mišių patarnautojų sielovadai, kad prie altoriaus ateję vaikai dvasiškai bręstų. Nors Dievas gali surasti įvairiausių būdų pasišaukti jaunuolį altoriaus tarnybai, tačiau kunigai turėtų neužmiršti, jog apsispręsti kunigybei dažnai turi įtakos pozityvūs sutiktų kunigų pavyzdžiai.*

Seminarijoje reikia rengti atvirų durų dienas. Ta proga organizuoti moksleivių apsilankymus seminarijoje, sudarant galimybę pabendrauti su klierikais. Labai svarbu, kiek klierikai bendrauja su Mišių patarnautojais. Dekanatuose ir Kaune kasmet reikėtų rengti patarnautojų šventes.

Prieš kelerius metus įsteigtas parengiamasis seminarijos kursas suteikia jaunuoliams galimybę geriau save pažinti ir subrandinti pašaukimą. Šiuo metu toks kursas yra įkurtas Seminarijos rektorate. Tai ne visiškai atitinka šiam kursui keliamus reikalavimus. Būtina įkurti parengiamąjį kursą tinkamoje vietoje, kad pasirengimo metai galėtų atnešti kuo geriausių vaisių. Parengiamasis kursas turi gerai parengti klierikus studijoms Teologijos fakultete.

Kauno kunigų seminarija jau reformuota pagal dabartinius Bažnyčios reikalavimus ir turi normalias sąlygas, kad ją baigę kunigai labai gerai atliktų kunigiškąją tarnystę. Tačiau sąlygos dar negarantuoja, kad būsimųjų kunigų ugdymas duos laukiamų rezultatų. Palikusieji kunigiškąją tarnystę ir vangiai ją atliekantieji verčia manyti, jog daugiau dėmesio reikia skirti klierikų dvasiniam ir sielovadiniam ugdymui. *Reikia parengti svarią diakonystės metų programą, į kurią būtina įtraukti parapijų klebonus.*

Seminarijoje būtina pradėti dėstyti pašaukimų pastoracijos kursą, kad pirmiausia kunigai įgytų suvokimą, kas yra pašaukimas, ir galėtų padėti jauniems žmonėms

atrasti Dievo planą konkrečiai savo gyvenimui. Nuolat skatinti, kad seminarija rūpintųsi visapusišku kunigiškos asmenybės brandinimu. Dvasinis, akademinis, žmogiškasis, bendruomeninis ir pastoracinis ugdymas nėra atskiros sritys, tai tarpusavyje susiję dalykai, ugdantys vientisą kunigo asmenybę.

Dvasios tėvui turi rūpėti akademinė, kultūrinė ir pastoracinė branda; kunigui akademikui – maldos gyvenimas ir tarnystės darbai; pastoracijos ugdytojui – akademinis darbas ir dvasinis gyvenimas.

Maldos gyvenimas turi būti viso kunigo gyvenimo pamatas. Seminarijos ugdytojai turėtų pasverti kandidato „intencijų grynumą“. Turėtų būti saugomasi tokių kandidatų, kurie siekia kunigystės dėl savęs realizavimo, dėl garbingo socialinio statuso ar dėl kitų netinkamų priežasčių. Kandidatas, kuris geba gerai atlikti apeigas, statyti pastatus, akademiškai pasiekti aukštumas ir užimti garbingas pozicijas, bet neturi pagarbos žmogui, o ypač vargstančiam, puolusiam ir visuomenės atstumtam „mažiausiam broliui“ (plg. Mt 25, 40), negali būti laikomas kaip turintis „kunigystės intencijos grynumą“.

Prieš kunigystės šventimų suteikimą kandidatai turėtų būti patikrinami pastoracijos „laboratorijoje“.

Bendromis visų atsakomybę už jaunimą jaučiančių Bažnyčios narių pastangomis turėtų būti diegiami nauji pašaukimų pastoracijos metodai: rekolekcijos besirengiantiems šeimai, vienuoliniu gyvenimu ir kunigyste besidominčiam jaunimui, galimybė pagyventi vienoje ar kitoje bendruomenėje, išbandyti save jos veikloje.

Būtina geriau išnaudoti vykstančius renginius – Atsinaujinimo, Maldos už pašaukimus dienas, Dievui pašvęstųjų dieną Šiluvos atlaiduose ir kt. – tikintiesiems supažindinti su Dievui pasišventusiųjų gyvenimu ir veikla.

Derėtų įkurti arkivyskupijos pašaukimų pastoracijos centrą, kurio pirmasis uždavinys būtų keisti požiūrį į pašaukimų pastoraciją: tai ne jaunų žmonių verbavimas į kunigystę ar vienuolinią gyvenimą, bet pagalba atskleidžiant nuo amžių sukurtą konkretų Dievo planą konkrečiam žmogui.

Šeimų sielovada

Per dešimtmetį sėkmingai veikė arkivyskupijos Šeimos centras ir dekanatuose susikūrė analogiški centrai. Daugiausia dėmesio buvo skiriama programoms, susijusioms su pasirengimu santuokiniam gyvenimui. Labai aiški buvo Bažnyčios nuostata už gyvybę, žmogaus orumą ir šeimos neišardomumą. Kai kurių centrų veikla neatnešė lauktų rezultatų, iš dalies dėl kunigų, iš dalies ir dėl pačių centrų brandos trūkumo. Labai reikia darnių šeimų palaikymo.

Kol kas neįaučiamas valstybės vyrų rūpestis šeimomis. Neatrodo, kad ateityje krikščioniškos šeimos vertybės būtų branginamos. Tikriausiai gausės nepilnaverčių šeimų, vaikų, neturinčių vieno iš tėvų, daugės bandymų gyventi be atsakomybės už draugo ir vaikų likimą. Labiausiai pažeistos šeimos kaime, kuris ypač patyrė neigiamą naujųjų laikų įtaką.

Kunigai patys ar per savo pagalbininkus turi lankyti šeimas ir padėti joms burtis į savitarpio pagalbos grupes – šeimų klubus. Tai įvyks, kai kunigas asmeniškai pakvies šeimas aktyviai dalyvauti parapijos gyvenime. Parapijos atnaujinimo būdai labai priklauso nuo miesto ar kaimo aplinkos. Mat kaime parapijiečius labiau sieja asmeniniai ryšiai, o mieste – bendri interesai, pomėgiai, programos. Svarbi iniciatyva „iš apačios“, neprimetant šeimoms veiklos gairių „iš viršaus“.

Pastoracinėje taryboje būtinas aktyvus asmuo, besirūpinantis parapijos šeimomis. Dar geriau, kad šeimoms atstovautų šeima, bet ne vienas asmuo – vyras arba moteris.

Būtina organizuoti šeimoms konferencijas ir seminarus parapijos ar dekanato mastu. Rengti renginius, atskleidžiančius alkoholizmo ir narkomanijos žalą. Sujungti *Caritas* ir šeimos centrų darbą. Šeimoms labai reikia stovyklų, išvykų, rekolekcijų, paskaitų. Būtina mokyti šeimas kasdien skaityti Šv. Raštą, drauge melstis.

Dekanatuose ir didesnėse parapijose turi būti labai veiklūs šeimos centrai, kurie rūpintųsi ne tik parengimu santuokai, bet ir šeimų palaikymu po santuokos. Šeimų sielovadoje labai svarbi ir kunigo asmenybė.

Reikia teikti daugiau informacijos apie renginius, išvykas, išnaudoti internetą platinant informaciją. Bažnyčiai dera imtis iniciatyvos pagelbėti šeimai ten, kur dėmesio stokojama iš Vyriausybės ar Seimo. Kiekvienoje parapijoje šeimų sielovada turi būti skirtas bene didžiausias dėmesys. Kokios bus mūsų šeimos, tokia bus ir Bažnyčios ateitis.

Būtina rūpintis nepilnų šeimų sielovada, įtraukiant jas į vidinį Bažnyčios gyvenimą. Kenčiančios šeimos yra didžiausias laukas savanoriškai veiklai, skirtai šeimai išsaugoti.

Dažnai Bažnyčios gyvenime pasigendame vyrų, o jie ateis tik tada, kai juos pakvies vyrai, ir jie kartu kurs savo veiklos barus parapijos gyvenime. Pastebėta, kad bažnytinė veikla, nesusieta su gyvenimu, nepritraukia vyrų, sykiu ir visos šeimos. Tikėjimas turi persisunkti kasdienybe, panaudokime kasdienes šeimos funkcijas veiklai parapijoje, pavyzdžiui, remontuojant ar tvarkant bažnyčią ir kt.

Būtina informuoti apie vykstančius renginius dekanatuose ir Kaune, Kalėdų pirmąjį sekmadienį (atitin-

kamai pagal liturginį kalendorių) švęsti Šeimų šventę, įkurti aktyvią instituciją „Kunigai už gyvybę“.

Kunigų gyvenimas ir tarnystė

Arkivyskupijos pastoraciniame plane reikšmingiausią vietą užima kunigai, nuo kurių uolumo ir pastoracinių gebėjimų priklauso parapijos dabartis ir ateitis. Reikia tik apgailėti visus atvejus, kai trūko tinkamo Evangelijos liudijimo ir žmonės būdavo atstumiami nuo Bažnyčios.

Kunigų dvasinė branda buvo ir liks vienas didžiausių rūpesčių ir uždavinių. Reikės tobulinti kunigų ugdymo nuolatines konferencijas ir ieškoti būdų, kaip kunigai dabartinėje, dažnai vertybes praradusioje visuomenėje geriausiai galėtų atlikti savo tarnystę ir išlaikyti pirmykštį idealizmą.

Bendradarbių pasauliečių paieška turėtų būti vienu svarbiausių kiekvieno kunigo rūpesčių. Pirmiausiai visi kunigai turi įsitikinti, kad jie pašaukti ne valdyti ir administruoti, bet tarnauti kuriant parapijos bendruomenę. Parapijose kunigai daugiau ūkiškų darbų ir atsakomybės turėtų patikėti pasauliečiams, o patys labiau orientuotis į „dvasinės tėvystės“ misiją parapijoje, dvasinio vadovo pašaukimą.

Kaip ženklas, rodantis, jog kunigas yra suradęs gerų bendradarbių, yra gera, veikli parapijos taryba.

Didžiausias darbas, laukiantis kunigų beveik kiekvienoje parapijoje, – gyvos bendruomenės kūrimas. Pirmas žingsnis, nuo kurio reikia pradėti, tai ne formalios, bet iš aktyvių parapijiečių susidedančios tarybos subūrimas. Su šia taryba kunigas turėtų glaudžiai bendradarbiauti. Būtina atnaujinti parapijos tarybų statutą ir pačias tarybas. Vizitacijų metu visose parapijose vyskupas labiausiai norės susitikti su parapijos taryba.

Didelio dėmesio reikalauja liturginis gyvenimas. Jis daugumoje parapijų dar nėra atnaujintas. Nacionalinė kalba ir atsuktas altorius anaipol nereiškia liturgijos atnaujinimo. Tikrieji ženklai – tai visų giedojimas, liturginės grupės, padedančios pasirengti ir patarnaujančios kiekvieno sekmadienio Mišioms, subūrimas, gera homilija ir džiaugsmingos Dievo šloviniamo nuotaikos sukūrimas.

Būtina ieškoti galimybių ir pasiūlyti kunigams kartą per mėnesį išgyventi „dykumos dieną“ atokiau nuo parapijos ir įprastos aplinkos. Tam būtų galima pasinaudoti vienuolių rekolekcijų namais (pvz., jėzuitų namais Kulautuvoje, benediktinų vienuolynu Palendriuose (Kelmės r.) ir kt.

Reikia skleisti ir pristatyti kunigybę ne kaip vartotojiškos aplinkos padiktuotą „profesiją“ su iš to išplaukiančiomis pasekmėmis, bet kaip pašaukimą.

Kunigams privalu labiau bendrauti tarpusavyje, ypač pastoracijos srityje. Turima omenyje atlydai, bendruomeninis Atgailos sakramento šventimas, individuali išpažintis ir kt., kur kunigai vieni kitiems gali daug pagelbėti.

Budėti ir nuolat skatinti atsakomybę už savo moralinį ir dvasinį gyvenimą, žinant, kad kiekvienas kunigas turi sekėjų, o žmonės (ypač ateinančios kartos) apie dvasininkus sprendžia ne iš to, ką jie skelbia, kokius pamokslus sako, bet iš to, kuo jie gyvena.

Jaunimo sielovada

Arkivyskupijos jaunimo centras per dešimtį metų yra nuveikęs didelį darbą, užmezgti tarptautiniai ryšiai ir ryšys su Kunigų seminarija. Tačiau tik keliuose dekanatuose sėkmingai veikia mažesni jaunimo centrai.

Visuose dekanatuose ir didesnėse parapijose reikia įkurti jaunimo centrus, fonduose ieškoti paramos jaunimo veiklai finansuoti, įtraukti jaunimą į pastoracinę tarybą, klierikus supažindinti su Jaunimo centro veikla, ieškoti jaunimo vadovų ir juos lavinti, rūpintis jaunimo grupių – chorų, saviveiklininkų ir kt. – steigimu, kasmet rengti jaunimo šventę Kaune ir dekanatuose.

Tikybės pamokos sudaro tik galimybę pasiekti jaunimą, tačiau nėra pajėgios jaunimą atvesti į aktyvų bendruomenės gyvenimą. Prieš akis – didžiulis uždavinys ieškoti ir tobulinti jaunimo sielovadą. Prie sielovados gyvinimo galėtų prisidėti įvairių jaunimo grupių būrimas, stovyklos, piligriminės kelionės ir pan.

Reikia evangelizuoti ir katechizuoti akademinį jaunimą. Evangelizacijos ir jaunimo centrams keliamas uždavinys ieškoti būdų, kaip tai padaryti.

Jaunimo pastoraciją tiek arkivyskupijos, tiek parapijų lygmeniu būtina derinti su šeimos pastoracija, tikybės mokymu, katecheze (ypač rengimu Sutvirtinimo sakramentui), *Caritas* veikla (savanoriška socialinė veikla).

Taip pat reikia atstovauti katalikiškojo jaunimo interesams jaunimo klausimais besirūpinančiose valstybės ir visuomenės struktūrose, siekti vienodų (su kitomis organizacijomis) jaunimo veiklos finansavimo galimybių; atrasti, apmokyti ir globoti jaunimo grupių vadovus, visokeriopai remti juos praktinėje veikloje; rengti jaunimo veiklos metodinę medžiagą; keliant kunigus iš parapijos į parapiją, garantuoti jaunimo sielovados tęstinumą, jei parapijoje dirbęs kunigas buvo ir jaunimo dvasios vadovas.

Būtina ugdyti parapijose jaunimo ir vaikų liturginę katechezę, atsižvelgiant į jų amžių, socialinę aplinką, tikėjimo patirtį ir psichologiją. Didesnėse ir pajėgesnėse parapijose – laikyti atskiras šv. Mišias vaikams.

Socialinė karitatyvinė veikla

Parapijos geriausiai atsiliepė į karitatyvinę veiklą, tačiau daug kur ji yra sustingusi labdaros dalijimo rėmuose. Daug kur karitiečiai pavargę ir jų gretų nepapildo jaunimas; kunigai daug kur per mažai palaiko karitiečių veiklą. Įvairiose valdžios instancijose juntamas nepalankumas. Arkivyskupijos *Caritas* būtina atsinaujinti daugeliu atžvilgių.

Ypač atkreiptinas dėmesį į būtinybę įtraukti į *Caritas* veiklą naujų darbuotojų, intelektualiai pasirengusių socialinei veiklai. Reikia išnaudoti VDU Socialinės rūpybos centro parengtus žmones, kad jie pakylėtų arkivyskupijos *Caritas* veiklą į aukštesnę pakopą. Ypač reikia ieškoti savanorių.

Taip pat būtina padėti dvasiškai ir profesiskai bręsti išipareigojusiems karitatyvinei veiklai. Ugdyti karitiečių suvokimą, jog jie yra ne tik labdaros dalintojai, bet ir naujų krikščioniškų santykių parapijos bendruomenėje kūrėjai. Meilę reikia dalyti uoliau nei labdarą.

Būtina glaudžiau bendradarbiauti su valstybinėmis institucijomis (Socialinės rūpybos skyriumi, seniūnija). Daug kur klebonams reikia pamąstyti, kaip surasti *Caritas* tinkamas patalpas. Šiai organizacijai reikėtų užmegzti glaudesnius ryšius su mokykla, ypač su katechetais, o vaikus įtraukti į gerumo akcijas.

Bažnyčioje būtinos aukų dėžutės *Caritas* tikslams, taip pat prie bažnyčių aukas galėtų rinkti savanoriai; dabar tuos pinigus susirenka alkoholikai ir nar-komanai. Reikia ieškoti *Caritas* veiklos rėmėjų, rinkti aukas atlaidų metu.

Caritas bendradarbiai turėtų daugiau lankyti senelius ir varge esančius žmones, ugdyti bendruomenę dalytis; šio tikslo įgyvendinimui labai svarbus ganytojų pozityvus pavyzdys.

Reikia sergėtis, kad *Caritas* neprisidėtų prie labdaros laukiančios kartos ugdymo; kai kuriems kunigams būtina iš esmės keisti požiūrį į *Caritas* darbą. Nuo kunigo dėmesio šiai sričiai priklauso žmonių nuotaika ir darbo efektyvumas. Siekti konstruktyvesnio bendradarbiavimo su užsienio krikščioniškomis bendruomenėmis.

Evangelizacija

Arkivyskupijoje labai sėkmingai darbavosi pavieniai kunigai ir pasauliečiai, evangelizuodami Kristaus nepažįstančius žmones. Iš naujai įsikūrusio arkivyskupijos Evangelizacijos centro tikimės gražių vaisių.

Daugumą tradicinių katalikų reikia iš naujo evangelizuoti, nes tikėjimas negaivina jų gyvenimo ir labai dažnai išgyvenamas ne kaip Dievo dovana, bet veikia kaip našta, nuo kurios norėtusi pabėgti.

Evangelizacija turėtų būti tikrai krikščioniška, suponuojanti ne tik skelbimą, bet ir liudijimą ne tiek žodžiais, kiek savo gyvenimo pavyzdžiais. Todėl evangelizacijos uždavinį turi prisiimti ne viena ar kita grupė, bet visi sąmoningi katalikai, jausdami pareigą dalytis su kitais tikėjimo dovana ir džiaugsmu.

Laikmetis reikalauja, kad evangelizacijai tarnautų ne tik įprastos skelbimo formos, bet ir pačios naujausios, apie kurias kalba Šventasis Tėvas. Tikiuosi, kad evangelizacija ir dialogas su ieškančiaisiais sėkmingai vyks ir per internetą, kuriam reikės skirti pakankamai dėmesio.

Labai aktualus Katalikiškos radijo stoties įkūrimas. Šiai idėjai įgyvendinti reikia jaunų kvalifikuotų pajėgų ir tikinčiųjų paramos.

Būtina ieškoti ir atrasti tas vietas visuomenės gyvenime, kur Kristus yra tikrai reikalingas; siekti netgi visuomenės negatyviuosius veiksnius išnaudoti kaip galimybę evangelizacijai (*kuo didesnė nuodėmė, tuo apstesnė malonė...*); burti anoniminių alkoholikų ir nar-komanų grupes; sukurti suaugusiųjų evangelizacijos ir katechezės programą; burti dvasinės paramos centrus parapijose; kuo daugiau parapijų įtraukti į programą „Atgaivink“; burti maldos, veiklos ir kt. grupes, į jas įtraukiant kuo daugiau žmonių.

Vyskupams ir kunigams reikia gerai išsiklausyti į pasauliečių balsą ir laiko ženklus. Būtinai didelis atvirumas. Reikia džiaugtis visais, kurie konstruktyviai reiškia mintis, norėdami padėti Bažnyčiai.

Būtina ieškoti, kas žmones vienija: klubai, katalikiški renginiai, liturgija. Žmonių namus lankantys evangelizuotojai turi baigti pasirengimo kursus ir būti Bažnyčios siunčiami. Siekti autentiško visų pakrikštytųjų katalikų tikėjimo; integruoti krikščioniškąsias vertybes į visuomenės gyvenimą, formuoti krikščioniškąją kultūrą.

Parapijos bendruomenės kūrimas

Reikia atnaujinti visas parapijų tarybas, ne rečiau kaip kartą per mėnesį rengti pastoracinės tarybos (PT) pasitarimus; kasmet drauge su parapijos aktyvu organizuoti dekanatų konferencijas.

Reikia patalpų, kur parapijiečiai po Mišių galėtų pabendrauti, išgerti arbatos puodelį.

Sveikintinos piligriminės kelionės į šventąsias vietas, ypač į Šiluvą.

Visi PT nariai turi pasidalyti pareigomis ir darbais. Pastoracinė taryba, vadovaujama parapijos klebono, turėtų aptarti savo parapijos sielovadinę situaciją ir susidaryti metų sielovadinį planą, apimančią konkre-

čius išsipareigojimus ir veiklą. Planui įgyvendinti reikia pasiskirstyti asmenine atsakomybe, tai aptarti susirinkimuose. PT turi atsiskaityti parapijai. Finansinius ir sielovadinius reikalus klebonai turėtų aptarti su PT. Tikintiesiems reikia pristatyti PT tikslus ir darbus. PT turi būti atnaujinamos kas keleri metai. Į PT būtina įtraukti bent du jaunimo atstovus. PT turėtų sudaryti tik aktyvūs, iniciatyvūs žmonės. Vien gerumo per mažą.

Parapijose reikia renginių ir programų, kurios sujungtų parapijos institucijas. Atlaidų metu reikėtų ne šventinių pietų, bet bendros agapės su tikinčiaisiais. PT narių brandai turėtų būti organizuojamos konferencijos. Vizitacijų metu vyskupui būtina susitikti su parapijos taryba. Ypač stiprios PT turi būti aptarnaujamose parapijose. Būtina parengti naują PT statutą, kuris atitiktų dabarties reikalavimus. PT būtina išlaikyti savo kaip patariamojo organo tapatybę. Kurti bendruomenes su PT ir rektoratuose.

Atnaujintose pastoracinėse tarybose numatyti viena atsakingą žmogų už informacijos, kuri ateina iš Katalikų interneto tarnybos, perdavimą besiformuojančiam arba veikiančiam parapijos aktyvui, jei to nedauro parapijos klebonas. Kadangi daug parapijų dar neturi savo kompiuterio arba juo nesinaudoja ir parapijos klebonas, pageidautina, kad už informaciją atsakingas žmogus turėtų priėjimą prie interneto (pvz., susitarus mokykloje arba kitoje įstaigoje), mokėtų juo naudotis ir panaudotų parapijos veiklai bei už ją atsakingų žmonių ugdymui.

Būtina skatinti pastoracines tarybas bendrai maldai už parapiją ir vieni kitus; bendrauti su kaimyninių parapijų pastoracinėmis tarybomis ir kunigais, keistis informacija ir patirtimi.

Į organizuojamus parapijos renginius kviestis parapijoje veikiančios mokyklos kolektyvą, kultūros namų darbuotojus ir t. t. Išnaudoti plačiojoje visuomenėje organizuojamus renginius (taip pat mokyklose, kultūros namuose, bibliotekose ir t. t.), darant bendrus projektus su Bažnyčia ir jos pastoraciniu aktyvu – vengti atsiribojimo ir uždaramo. Toks bendradarbiavimas būtų puiki dirva evangelizacijai.

Kultūra ir menas

Atgaivinti Kauno arkivyskupijos sakralinės muzikos komisiją.

Siekti, kad parapijų pastoracinėse tarybose būtų asmuo, atsakingas už bažnytinį paveldą. Kiekviena bažnyčia privalo turėti turto aprašą.

Paskatinti bažnyčias parengti išsamius leidinukus, pristatančius šventovę, parengti apie tai medžiagą interneto svetainėje.

Kunigų seminarijoje reikėtų skaityti kursą, pagilinantį Lietuvos sakralinės muzikos, architektūros ir dailės pažinimą, siekiant gilesnio būsimųjų kunigų išprusimo bažnytinio meno klausimais.

Organizuoti istorijos ir meno paveldo muziejaus veiklą taip, kad jis taptų arkivyskupijos kultūros židiniu, t. y. rengti parodas, ekspozicijas, leidinius, konferencijas, seminarus, pokalbius, susitikimus, vaizdajuosčių peržiūras. Tai taptų savotišku Gyvosios Bažnyčios centru.

Būtina suaktyvinti Bažnytinio meno komisijos veiklą, norint iš tiesų tinkamai sutvarkyti šventovę, parapijos bendruomenės, pastoracinės tarybos, kunigų ir Bažnytinio meno komisijos bendradarbiavimą; padėti sukurti kiekvienoje bažnyčioje aplinką, kuri padėtų žmogaus dvasiai atsiverti ir melstis.

Informacija ir žiniasklaida

Išnaudoti *internetą* – šiuolaikinę ir sąlyginai pigią komunikacijos priemonę – per *arkivyskupijos parapijų bei institucijų svetainių tinklo projektą* (tai atlieptų tiek vidinės komunikacijos poreikius, pvz., per naujiųjų išsiuntinėjimo grupę, tiek ir išorinės komunikacijos bei informacijos apie save skleidimą); taip pat tęsti evangelizacijos per internetą pastangas bei ieškoti tam adekvačių būdų (virtualūs forumai, tiesioginės ganytojų konferencijos etc.).

Parapijų *pastoracinėse tarybose* (bent didesniųjų, o dekanatų lygiu – būtinai) paskirti „komunikuotoją“ – asmenį, atsakingą už informacijos perteikimą (jis teiktų parapijos (dekanato) gyvenimo aktualijas arkivyskupijos spaudos tarnybai, informacijos centrui, interneto tarnybai, taip pat iš šiųjų gautąją informaciją perteiktų parapijai (dekanatui), per parapijos (dekanato) laikraštėlių, sienlaikraštį ar pan. palaikytų ryšį su vietos žiniasklaidos priemonėmis). Taip pat ir kiekvienoje arkivyskupijos institucijoje turėtų būti vienas asmuo, atsakingas už informacijos perteikimą.

Struktūriškai telkti bei rūpintis arkivyskupijoje dirbančių *katalikų žurnalistų bei „komunikuotojų“* – „žiniasklaidininkų“ profesiniu ugdymu ir sielovada (pvz., „komunikuotojų“ ugdymas, parengimas atitinkamai tarnystei; bendri „žiniasklaidininkų“ profesinio ugdymo, pasidalijimo patirtimi ar pan. seminarai; dvasinio ugdymo ir palaikymo priemonės, bendros rinkolekcijos, piligrimystės, stovyklos ir t. t.).

Informuoti apie *Katalikų Bažnyčios socialinės komunikacijos* nuostatas arkivyskupijos tikinčiuosius, kunigus, institucijų bendradarbius ir ypač seminaristus bei VDU KTF ir katechetų mokyklos studentus, padedant jiems suvokti informacijos bei viešųjų ryšių svarbą Bažnyčios gyvenime.

Pagal Popiežiškosios visuomenės komunikavimo priemonių tarybos pastoracinę instrukciją *Aetatis novae* parengti katalikiškos žiniasklaidos planą, numatantį *viešųjų ryšių strategiją arkivyskupijoje*.

Dievui pašvęstasis gyvenimas

Būtina ieškoti glaudesnio kongregacijų bendradarbiavimo galimybių, kviesti pašvęstojo gyvenimo atstovus į arkivyskupijoje organizuojamus renginius, kur jie galėtų liudyti savo pašaukimą tiek gyvu tarnavimu, tiek pačiu buvimu; kasmet švęsti Pašvęstojo gyvenimo dieną (vasario 2-ąją) prisistatant plačiau visuomenei.

Ekumenizmas

Galbūt dėl nusistovėjusių pagarbių santykių tarp krikščioniškų bendruomenių arkivyskupijoje beveik nebuvo dirbama ekumenizmo srityje. Reikėtų palaikyti labai draugiškus santykius su krikščioniškomis bendruomenėmis, organizuojant maldų dienas už krikščionių vienybę ir kt. progomis.

Būsiami kunigai turi būti ugdomi pagarbumo kitaip manantiems dvasia.

Jaunimo sielovadoje atkreiptinas dėmesys, kad ekumeninės nuostatos nevestų į savo tapatybės praradimą.

Šiluva – dvasinis centras

Arkivyskupija turi Šiluvos šventovę, kuri traukia visos Lietuvos maldininkus. Arkivyskupija turi rūpintis, kad iš kaimo parapijos ji taptų solidžiu dvasiniu centru, kur tikintieji galėtų ne tik atlaidų metu patirti dangaus teikiamą dvasinę atgaivą. Artimiausiu metu Šiluvoje planuojama įkurti dvasinį centrą, kur bus galima atlikti asmenines ir bendras rekolekcijas, organizuoti konferencijas ir kt. Šiai idėjai realizuoti taip pat reikės tikinčiųjų susitelkimo ir paramos.

Arkivyskupijos sinodas

1934 metais Kauno arkivyskupas metropolitas Juozapas Skvireckas suorganizavo Sinodą – vyskupų ir kunigų pasitarimą aktualiaisiais Bažnyčios gyvenimo klausimais – ir priėmė nutarimus, kurie nubrėžė ateities gaires. Tiesiog būtinas panašus arkivyskupijos Sinodas mūsų dienomis, tačiau jame, be dvasininkų, turėtų dalyvauti ir aktyviausi diecezijos pasauliečiai, kadangi jų vaidmuo Bažnyčios gyvenime yra labai svarbus ir nepakeičiamas. Tinkamiausia arkivyskupijos Sinodo data galėtų būti 2004 metai, kai minėsime 70 metų nuo pirmojo arkivyskupijos Sinodo. Anksčiau jį sukviesti būtų nerealu, nes Sinodui reikia gerai pasirengti. Rengimasis Sinodui išjudins religinį gyvenimą.

KAUNO ARKIVYSKUPIJOS VIENINGOS BAŽNYTINĖS INFORMACIJOS PROJEKTAS

Šiais metais, bendradarbiaujant Kauno arkivyskupijos kurijai, parapijoms ir Katalikų interneto tarnybai, pradėdame vystyti vieningą Kauno arkivyskupijos informacijos ir komunikacijos sistemą.

Pirmasis etapas – vieninga elektroninio pašto adresų sistema ir anketiniai duomenys (kiekviena kurijos institucija ir parapija turės oficialią elektroninio pašto dėželę; bus surinkti ir prieinami internete pagrindiniai anketiniai duomenys, svarbūs pastoracijai). Jau nuo 2002 m. vasario 1 d. kiekviena arkivyskupijos parapija turi savo el. pašto dėželę (pavadinimas@kaunas.lcn.lt), kurią galima pasiekti iš kiekvieno interneto ryšio turinčio kompiuterio. Visi oficialūs Kauno arkivyskupijos el. pašto adresai yra įtraukiami į Kauno arkivyskupijos naujienų grupę (lcn_kaunas), kurios žinias ateityje galės užsisakyti visi norintys.

Antrasis etapas – Kauno arkivyskupijos interneto svetainės atnaujinimas (naujasis adresas internete bus kaunas.lcn.lt) ir parapijų svetainių sukūrimas. Kiekvienos parapijos svetainė bus kuriama atsižvelgiant į parapijos galimybes, poreikius ir meninį savitumą, pagal vieningą informacijos ir interneto adresų struktūrą (adresas internete: kaunas.lcn.lt/parapijos/pavadinimas). Šiuo metu jau galima rasti Jonavos šv. apaštalo Jokūbo parapijos svetainę (adresas: kaunas.lcn.lt/parapijos/jonava).

Trečiasis etapas – kiekvienos arkivyskupijos institucijos ir bendruomenės įtraukimas į sukurtą informacijos ir komunikacijos tinklą, jo palaikymas, plėtojimas ir nuolatinis informacijos atnaujinimas.

Tikimės, kad šis bendromis jėgomis vykdomas projektas pasitarnaus vidiniams ryšiams arkivyskupijoje palaikyti ir puoselėti, pagelbės pastoracijos baruose ir pasitarnaus arkivyskupijos dvasinio bei kultūrinio paveldo ir šiandienos veiklos pristatymui.

Kauno arkivyskupijos kurija